

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА _ ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

План

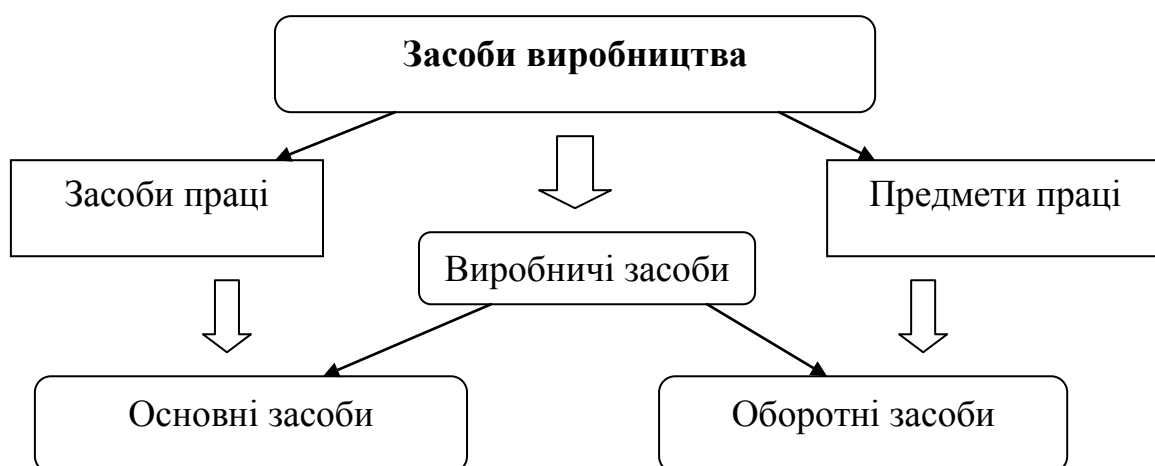
- 1 Поняття та склад основних засобів підприємства.
2. Форми обліку та методи оцінки основних засобів підприємства.
- 3 Знос та амортизації основних засобів.
- 4 Відтворення основних засобів.
- 5 Показники використання основних засобів.

Рекомендована література для вивчення теми : [11, с.100-126], [13, с.79-97], [14, с.218-233], [16, с.150-166], [18, с.108-330], [20, с.93-100], [21, с.11-46], [22, с.65-80], [23, с.128-152], [26, с.33-54].

Мінілексікон: засоби виробництва, виробничі засоби, основні засоби, грошова (вартісна) оцінка основних засобів, види вартості основних засобів, знос основних засобів, амортизація, методи амортизації, відтворення основних засобів, показники стану та руху основних засобів, показники використання основних засобів, показники відтворення основних засобів, виробнича потужність підприємства.

1 Поняття та склад основних засобів підприємства

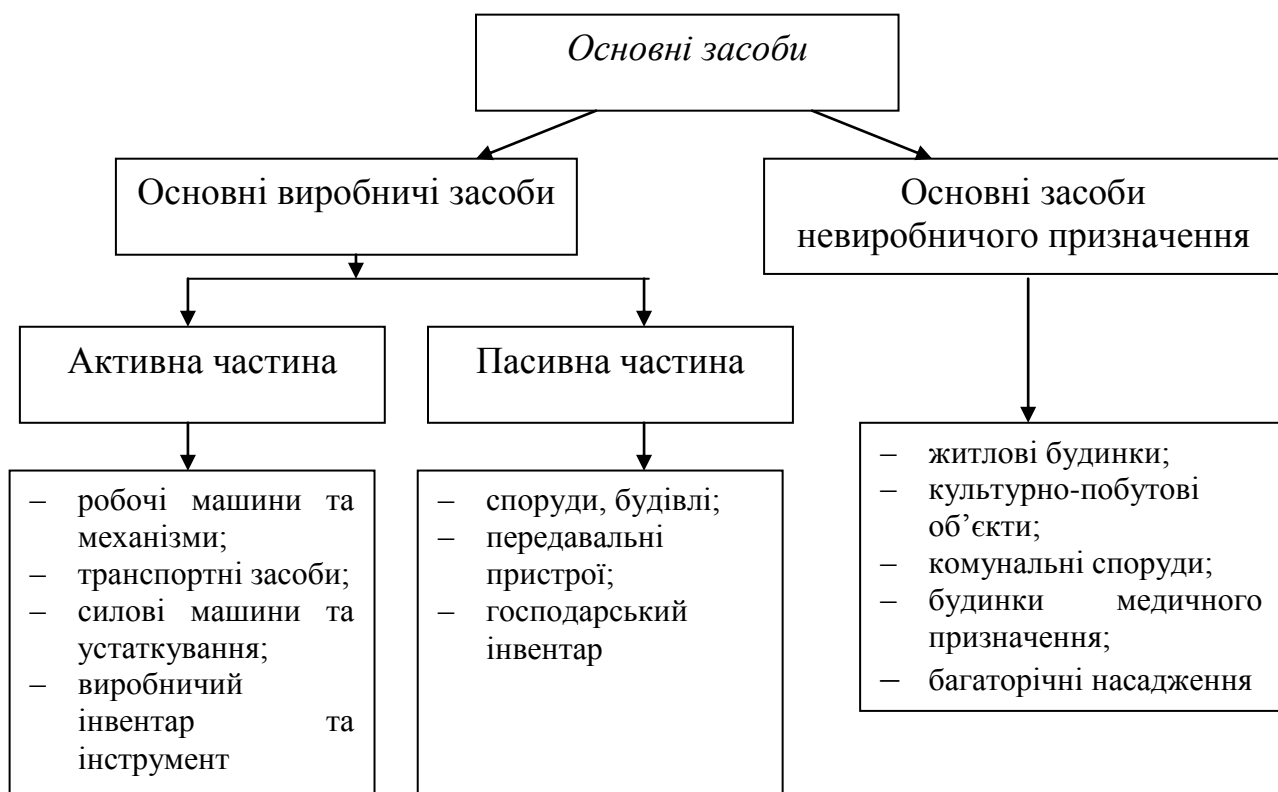

Основні фонди – засоби праці, які використовуються в процесі виробництва тривалий час (впродовж періоду, який перевищує 365 календарних днів від дати їх введення до експлуатації), зберігаючи при цьому свою натурально-речовинну форму, а їхня вартість переноситься продукцію, товари, послуги поступово по мірі використання.

Розрізняльні особливості основних та оборотних засобів підприємства

Основні засоби	Особливості	Оборотні засоби
Тривалий час	Тривалість функціонування	Участь тільки в одному виробничому процесі
астро	Ступінь використання у виробничому процесі	Повністю
Поступово	Перенесення вартості на вартість виробленої продукції	Повністю
Зберігають	Зміна натурально-речовинної форми	Змінюють

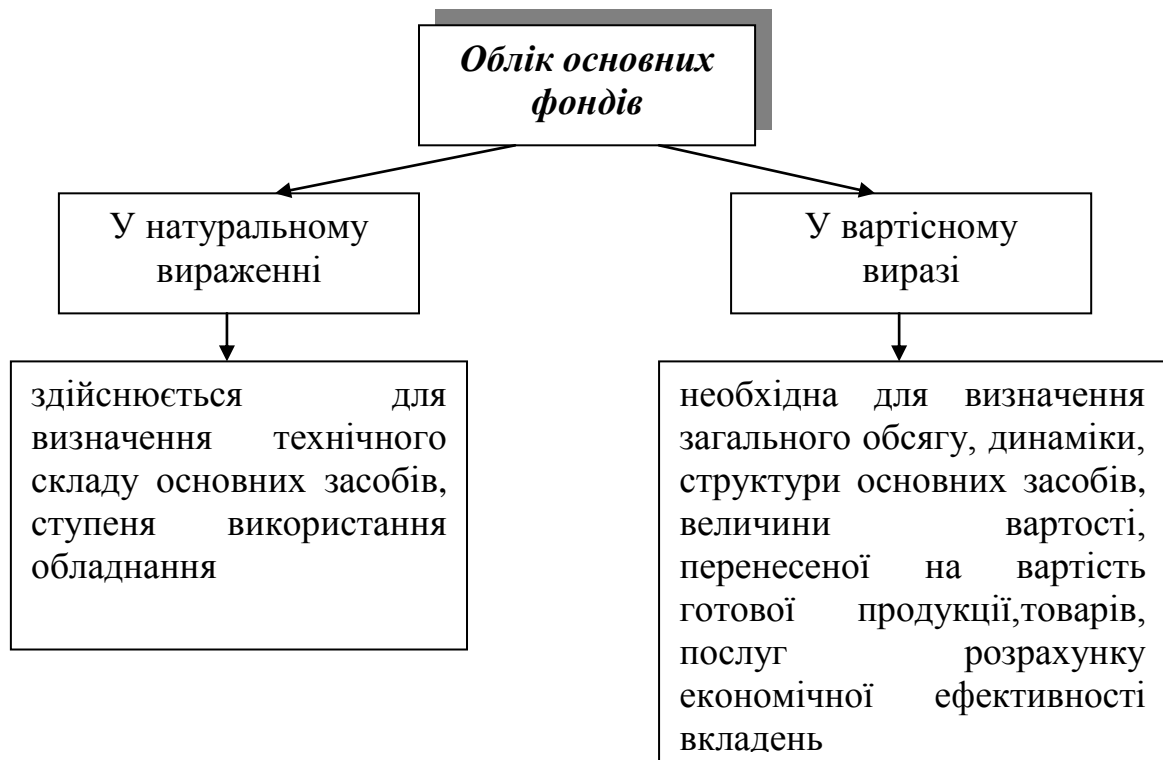
Структура основних засобів підприємства

Класифікація основних засобів

Ознака класифікації	Види основних засобів	Призначення та стисла характеристика
<i>Участь у виробничому процесі</i>	виробничі	обслуговують господарську діяльність підприємства та створюють умови для її успішного здійснення
	невиробничі	призначені забезпечити вирішення соціальних завдань
<i>Ступінь участі у виробничому процесі</i>	активна частина	основні засоби, які використовуються для безпосереднього впливу на предмети праці (машини, обладнання, інструмент, вимірювальні прилади)
	пасивна частина	забезпечують функціонування та здійснення процесу виробництва (будівлі, споруди, інвентар)
<i>Залежно від прав власності</i>	власні	
	орендовані	
<i>За цільовим призначенням</i>	будівлі	будівельно-архітектурні об'єкти виробничого призначення
	споруди	інженерно-будівельні об'єкти, що виконують технічні функції не пов'язані зі зміною предметів праці
	передавальні пристрої	об'єкти, призначені для вироблення, трансформування, передачі енергії
	машини та устаткування	безпосередньо беруть участь у технологічному процесі, впливаючи на предмети праці
	транспортні засоби	переміщують людей та вантажі в межах та поза межами підприємства
	інвентар	
	інструменти	
	інші	
<i>Залежно від джерел фінансування</i>	внесені до статутного фонду підприємства його засновниками	
	придбані протягом діяльності підприємства за рахунок власних коштів	
	придбані за рахунок довгострокових кредитів банків	
	безкоштовно отримані	

2 Форми обліку та методи оцінки основних засобів підприємства

Оцінка основних засобів – це грошовий вираз їхньої вартості

Види вартості основних засобів

1

Первісна

Фактична вартість основних засобів на момент введення в дію чи придбання:

$$С_{перв} = С_{придб} + С_{дост} + С_{монт} + С_{ін} ,$$

С_{перв} – ціна придбання устаткування;

С_{дост} – транспортні витрати на його доставку;

С_{монт} – витрати, пов'язані з монтажем устаткування;

С_{ін} – інші витрати, пов'язані з введенням основних фондів у дію

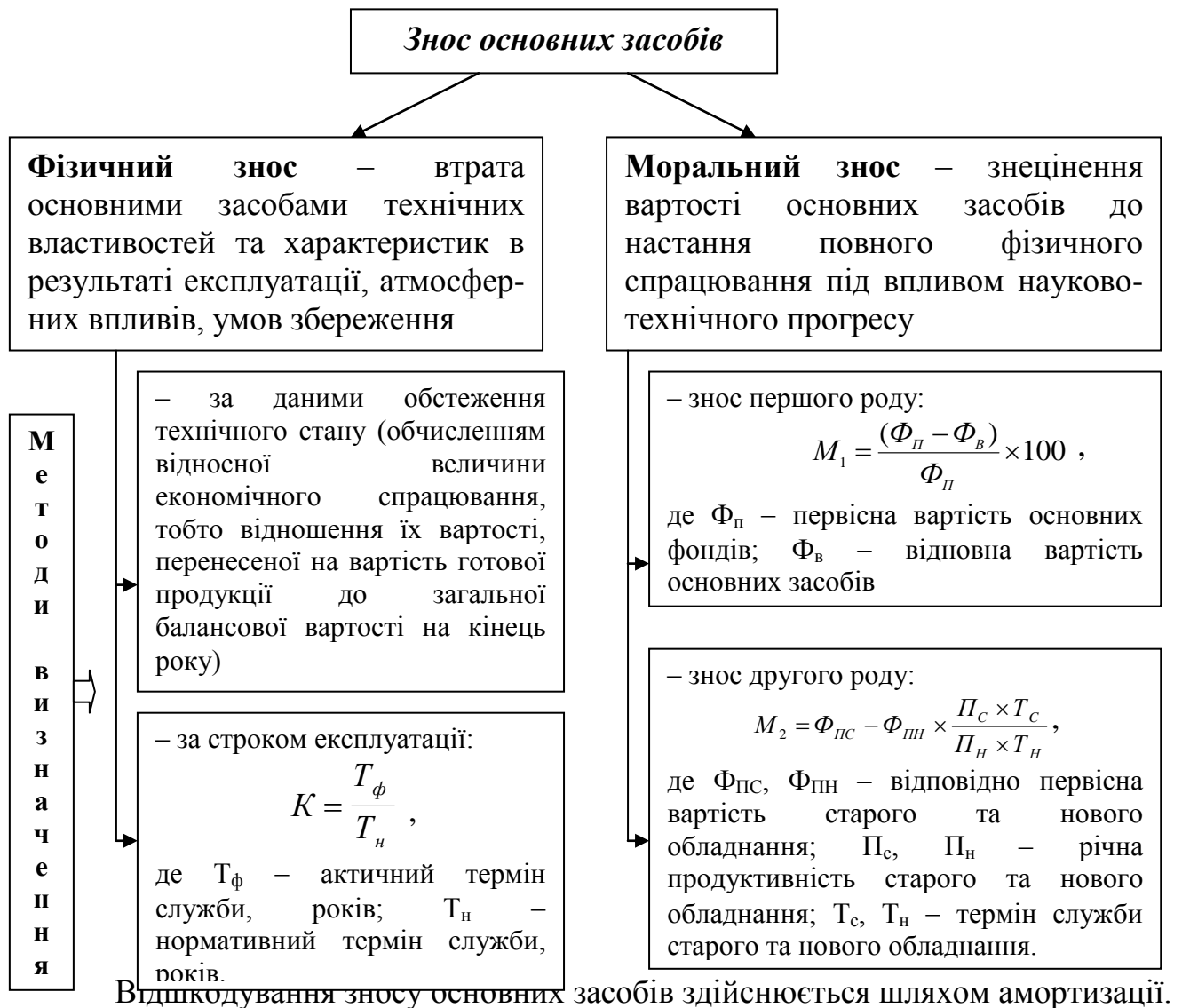
2

Відновлена

Вартість відтворення в сучасних умовах точної копії основних засобів з використанням аналогічних матеріалів та збереженням всіх експлуатаційних параметрів.

3	Дооцінена	Вартість основних засобів після їх дооцінки
4	Залишкова	Реальна вартість основних засобів ще не перенесена на вартість виготовленої продукції; товарів, послуг $S_{зал} = S_{перв} - C_{зн}$, $C_{зн}$ – вартість зносу
5	Ліквідаційна	Вартість основних засобів, яку підприємство очікує отримати від їх ліквідації (продажу) по закінченню терміну корисного використання за мінусом витрат, що пов'язані з процесом
6	Амортизова на	Вартість спрацювання основних засобів: $S_{ам} = S_{перв} - S_{лікв}$
7	Балансова	Вартість на початок розрахункового року: $S_{бал} = C_n + B_n + B_k + B_{рек} - B_{вв} - A$ C_n – балансова вартість основних засобів на початок року, що передує звітному року; B_n – витрати на придбання нових основних засобів; B_k – вартість капітального ремонту; $B_{рек}$ – витрати на реконструкцію; $B_{вв}$ – вартість виведених з експлуатації основних засобів упродовж року, що передував звітному; A – сума амортизаційних відрахувань, нарахованих у році, що передував звітному
8	Середньо- пiчна	$OF = OF_n + OF_{вв} \times \frac{T_{вв}}{12} - OF_{виб} \times \frac{T_{виб}}{12}$ OF_n – вартість основних засобів на початок року; $OF_{вв}$ – вартість нових введених основних засобів; $OF_{виб}$ – вартість вибулих основних засобів; $T_{вв}$ – кількість місяців до кінця року, протягом яких функціонують основні засоби; $T_{виб}$ – кількість місяців до кінця року з моменту виведення з експлуатації основних засобів

2.3 Знос та амортизації основних засобів

Амортизація – процес перенесення вартості основних засобів на вартість готової продукції з метою нагромадження коштів для повного їх відновлення.

Грошовим виразом розміру амортизації є *амортизаційні відрахування*.

Норма амортизації – відношення річної суми амортизації до вартості основних фондів, виражене у відсотках. Норма амортизації показує, яку частку своєї балансової вартості щорічно переносять засоби праці на створювану ними продукцію, товари, послуги.

Норма амортизації для певної групи обладнання визначається із залежності:

$$H_A = \frac{C_{\Pi} - C_{\text{Л}}}{C_{\Pi} \times T_{\text{СЛ}}} \times 100\%,$$

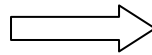
де C_{Π} – первісна вартість основних засобів певної групи;

$C_{\text{Л}}$ – ліквідаційна вартість основних засобів;

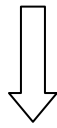
$T_{\text{СЛ}}$ – термін служби основних засобів, визначений технічною документацією.

Прямолінійний метод

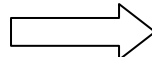
щорічно протягом усього терміну функціонування амортизаційні відрахування розраховуються за однією й тією ж нормою від **первісної вартості** основних фондів

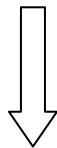
Суми амортизації (A) визначаються як добуток балансової вартості основних засобів за станом на початок звітного періоду (C_{Π}) та встановленої для відповідної групи норм амортизації (C_A):

$$A = \frac{C_{\Pi} \times H_A}{100}$$

Метод прискореної амортизації

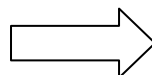
основна частина нарахувань концентрується в перші роки експлуатації основних засобів, скорочується амортизаційний період, створюються фінансові умови для прискореної заміни

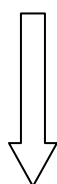
Використання прискореного методу нарахування амортизації дозволяється лише для основних фондів третьої групи. Прискорена амортизація здійснюється за такими нормами (рік експлуатації, %):

1-й – 15%;	4-й – 15%;	7-й – 5%.
2-й – 30%;	5-й – 10%;	
3-й – 20%;	6-й – 5%;	

Метод залишку, що знижується

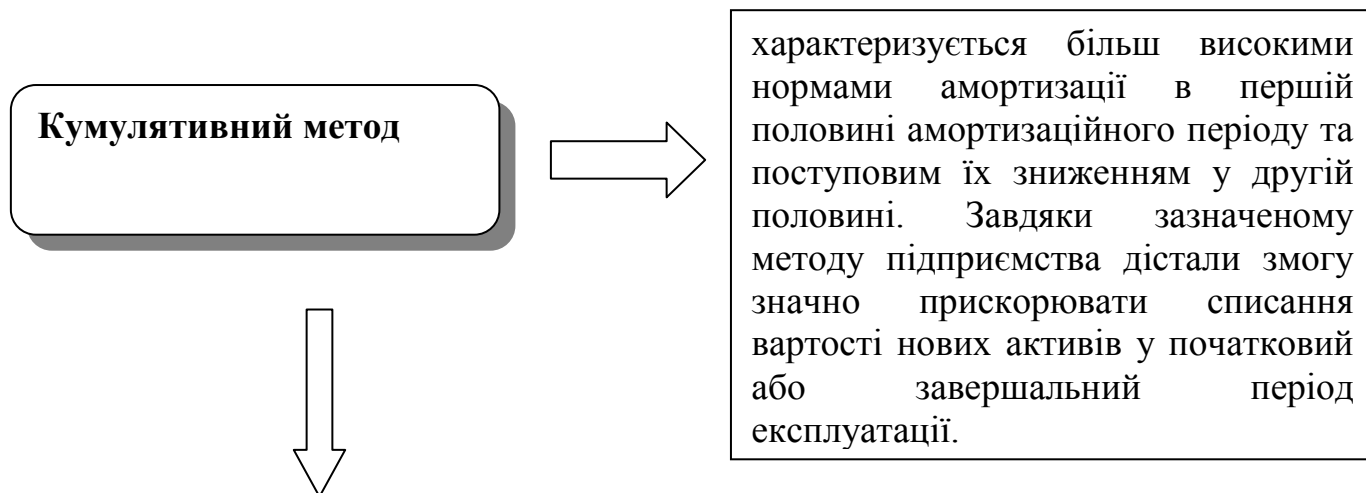

сутність полягає в тому, що норма амортизації, яка використовується під час рівномірного нарахування зносу, збільшується у 1,5...2 рази, а амортизаційні суми обчислюються за цією нормою не від початкової вартості основних засобів, а від **недоамортизованої** їх частини.

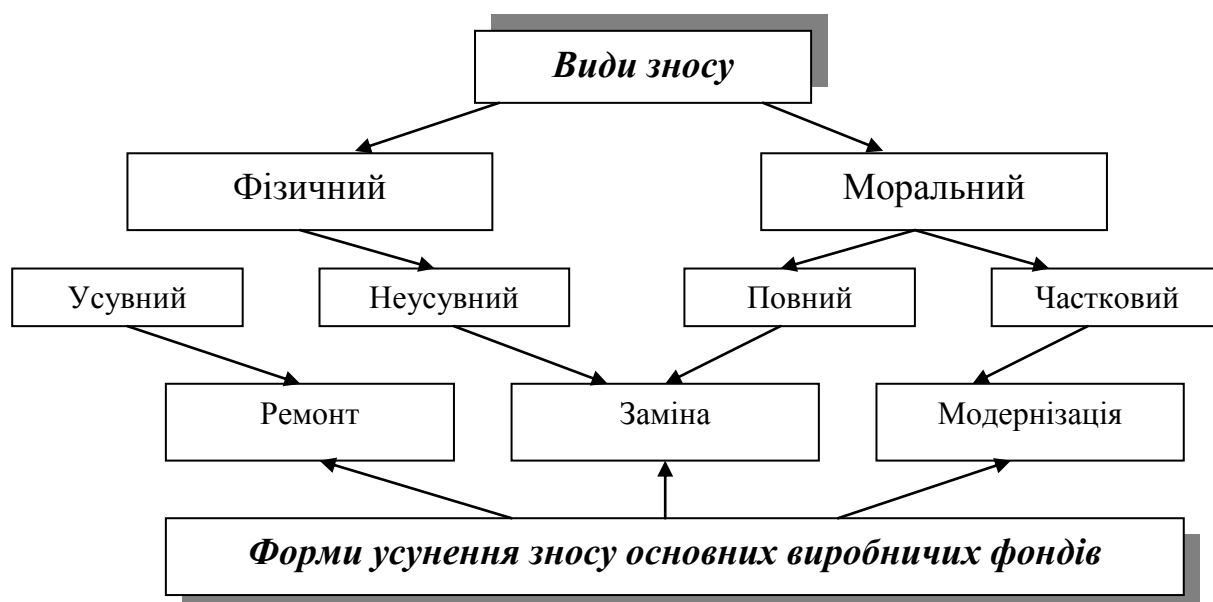
Для визначення норми амортизації для будь-якого t-го року (H_{At}) служби устаткування за цим методом можна скористатися формулою:

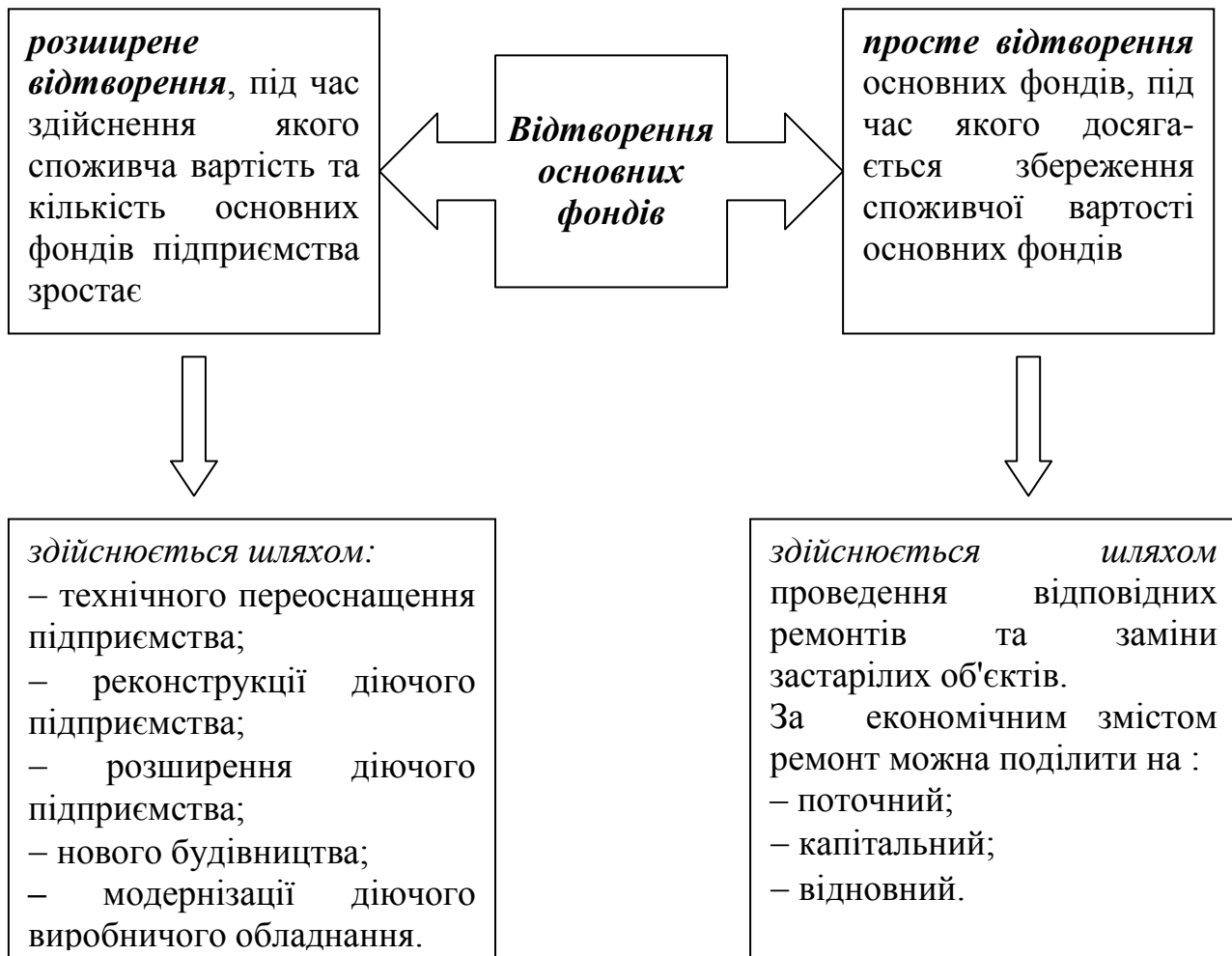
$$H_{At} = H_{АП} \times \left(\frac{100 - H_{АП}}{100} \right)^{t-1}, \%,$$

- Визначення річних сум амортизації цим методом здійснюється в декілька етапів:
1. Додаються числові значення років експлуатації устаткування.
 2. Обчислюються дробі і розміщуються в зворотному порядку.
 3. Обчислюються річні суми амортизації перемноженням дробів (пункт 2) на первісну вартість устаткування.

2.4 Відтворення основних засобів

2.5 Показники використання основних засобів

До **показників ступеня зносу** основних засобів відносять:

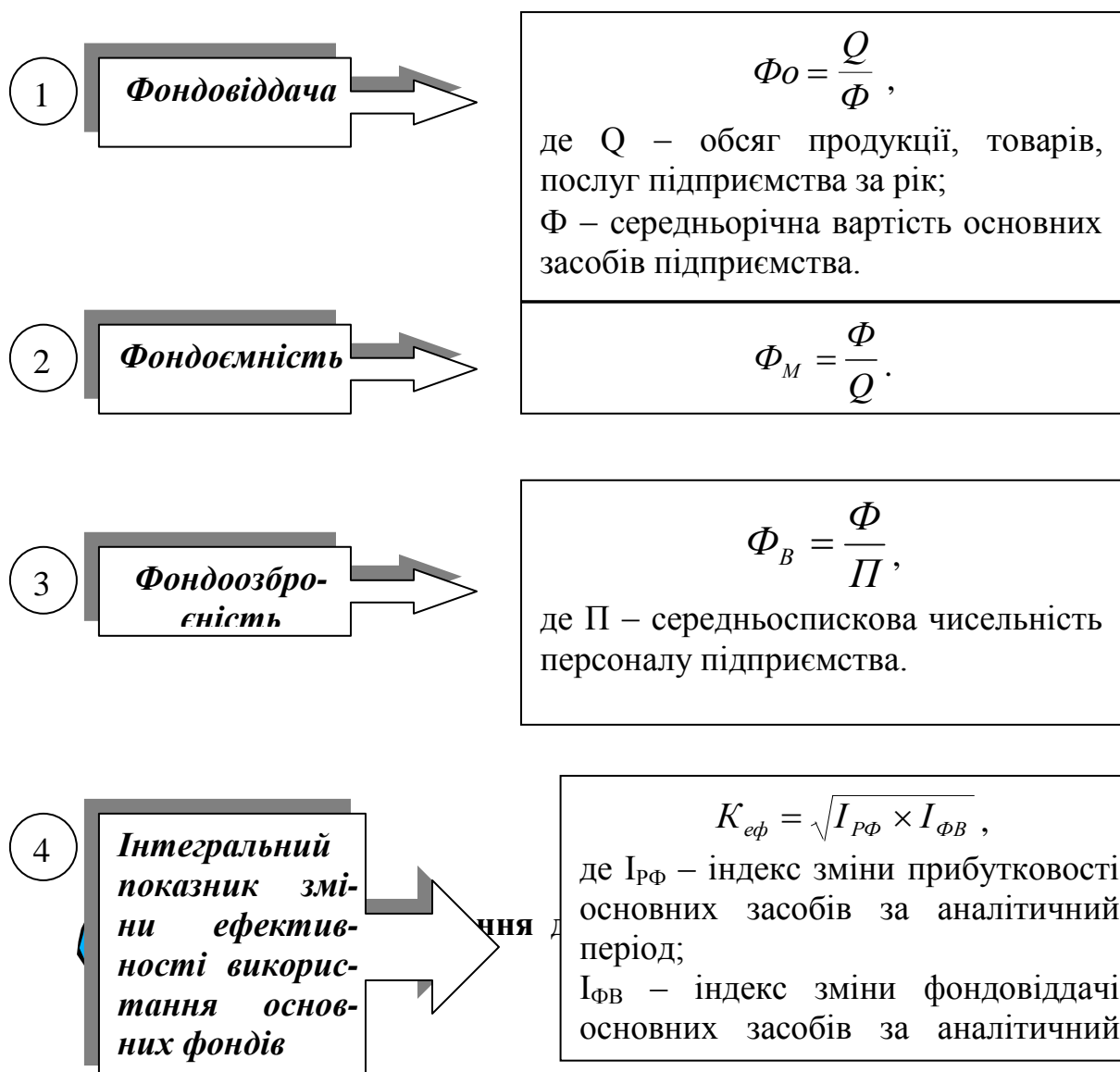
Показник	Алгоритм розрахунку	Економічна характеристика
Коефіцієнт зносу	Сума зносу основних засобів / Первісна вартість основних засобів	Ступінь зносу та відшкодування витрат на формування основних засобів
Коефіцієнт придатності	Залишкова вартість основних засобів / Первісна вартість основних засобів	Можливість подальшого використання, ступінь невідшкодування витрат на формування основних засобів

Інтенсивність відновлення основних засобів підприємства може бути охарактеризована такою системою показників:

Показник	Алгоритм розрахунку	Економічна характеристика
1	2	3
Коефіцієнт оновлення	Вартість введених основних засобів за період / Вартість основних засобів на кінець аналітичного періоду	Питома вага введених основних засобів у їх загальному наявному обсязі; ступінь оновлення основних засобів
Коефіцієнт вибуття	Вартість основних засобів, що вибули за період : Вартість основних засобів на початок аналітичного періоду	Питома вага вибуття основних засобів у їх загальному обсязі, ступінь втрати основних засобів
Швидкість оновлення	1 / Коефіцієнт оновлення основних засобів	Середній період повного оновлення всіх основних засобів

Ефективність використання основних засобів характеризується рядом показників, які поділяються на загальні та часткові.

Загальні показники ефективності використання основних засобів:

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте роль виробничих засобів у здійсненні процесу виробництва та реалізації продукції.
2. Дайте визначення сутності основних засобів та їх призначення в підприємстві.
3. Назвіть ознаки за якими класифікують основні засоби підприємства.
4. Дайте класифікацію основних засобів за ознакою функціонального призначення, участі у виробничих процесах.
5. Які оцінки використовують для визначення наявності та руху основних засобів?
6. Що характеризують натуральні показники основних засобів і з якою метою вони використовуються?
7. Призначення вартісних показників оцінки основних засобів, їх види і сутність.
8. Які види зносу основних засобів ви знаєте? Дайте визначення кожному.
9. Розкрийте сутність амортизації основних засобів підприємства.
10. Які методи амортизації основних засобів підприємства існують?
11. Назвіть види відтворення основних засобів. Наведіть приклади простого та розширеного відтворення.
12. Дайте характеристику показникам, що характеризують ступінь зносу та інтенсивність відновлення основних засобів підприємства.
13. Завдяки яким показникам визначають ефективність використання основних засобів? Наведіть алгоритми їх розрахунку та дайте економічну характеристику кожному.
14. Дайте характеристику виробничої потужності підприємства.
15. Назвіть види виробничої потужності підприємства.
16. Наведіть основні принципи розрахунку виробничої потужності підприємства.
17. Які фактори впливають на величину виробничої потужності підприємства?
18. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів та виробничої потужності підприємства.
19. Охарактеризуйте екстенсивний та інтенсивний напрямки підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.
20. Як оцінюється ефективність використання виробничої потужності підприємства?